

З Новим роком і Різдвом Христовим!

ЖИТИ У ГАРМОНІЇ З ПРИРОДОЮ!

ВІСНИК

КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

№ 6 (32)

ГРУДЕНЬ 2011 р.

Заснована у

2006 році.

Розповсюджується

безкоштовно

ВАГОМИХ ВАМ ЗДОБУТКІВ І ЗВЕРШЕНЬ!

Старий, 2011-й, рік прощається з нами. Наступний, 2012-й, - на порозі. Той, що минає, був для нас, працівників природоохоронної справи, напруженим. Він увінчався певними здобутками в охороні довкілля, науково-дослідній роботі, екоосвітній і рекреаційно-туристичній діяльності. Поглиблювалася міжнародна співпраця з нашими партнерами з-за кордону. Підсумком нинішнього року, зокрема, є те, що заповідником виконано увесь обсяг запланованих показників і заходів. Найважливіші з них – розширення природно-заповідних територій установи у відповідності до намічених державою розмірів, а також завершення інвентаризації букових пралісів заповідника, які входять до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та ряд інших. Новий, 2012-й рік, що наступає безумовно принесе нам чимало приємних клопотів, бо належить піднести престиж природоохоронної справи на новий рівень, як і розуміння її важливості для України, нашого краю. А це неможливо зробити без підвищення екологічних свідомості і культури наших людей, важливості усвідомлення того, що лише у гармонії з природою можливий прогрес в економіці, соціальній сфері, соціальних відносинах.

Бажаю Вам на цьому шляху світлих, радісних буднів та свят, приємних турбот, вагомих звершень і здобутків! Нехай у всіх Ваших ролинах панують мир і спокій, злагода і щастя, християнська любов. Нехай ростуть здоровими і розумними діти, а оселі повняться достатком! Добрих і приємних Вам сусідів, шани від людей, Божого благословення на всі добрі діла.

Федір ГАМОР,
директор Карпатського біосферного заповідника.

СЕМІНАР В ІСПАНІЇ

З 21 до 25 листопада ц.р. в іспанському місті Делтебре, Міжнародним консорціумом «Природоохоронне партнерство (CCNet)», проведено семінар із впровадження адаптивного менеджменту в рамках Програми відкритих стандартів для практики збереження природоохоронних територій. У його роботі брали участь представники Іспанії, Німеччини, Греції, Філіппін, Гвінеї-Бісау, Франції, Болгарії, Швеції, Нідерландів, Швейцарії, Великобританії, Бельгії, Танзанії, Мексики та України. Розглянуто практичні аспекти впровадження програми відкритих стандартів щодо збереження та сталого використання унікальних природних об'єктів світового значення. Зокрема, розроблялись конкретні проекти щодо зменшення негативних наслідків кліматичних змін на планеті, збереження оселищ популяцій горил і шимпанзе в Центральній Африці, риби-пили в акваторії Гвінеї-Бісау, сталого розвитку окремих регіонів в Іспанії та Франції.

Окремо опрацьовано питання охорони букових пралісів Карпат як єдиного в Україні об'єкту Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО. Фахівці Карпатського біосферного заповідника та Ужанського національного природ-

ного парку, які брали участь у цьому заході, разом з експертами із Греції та Франції проаналізували найбільші загрози для пралісів, розробили концептуальну модель та стратегічне бачення щодо їх збереження та сталого розвитку на прилеглих територіях. Детально опрацьовано розв'язання проблеми збереження та організації сталих випасів на високогірних луках, які розташовані у буферній зоні Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Зокрема, визнано за необхідне розробити спеціальні нормативно-правові документи, які б регламентували питання охорони та використання високогірних лук у Карпатах, запровадження тут загінної системи випасів, недопущення процесів їх деградації тощо.

З урахуванням отриманих на семінарі напрацювань, передбачається подати проектну заяву на тему «Збереження та стале використання високогірних лук на природоохоронних територіях Марамороського українсько-румунського прикордонного регіону (із застосуванням відкритих стандартів)» за програмою трансграничного співробітництва ЄС Україна-Румунія-Угорщина.

Федір Гамор,
директор Карпатського біосферного заповідника.

НА ПРИЙОМІ У БУДАПЕШТІ ...

25 листопада ц.р., делегації Карпатського біосферного заповідника та Ужанського національного природного парку у Будапешті зустрілися із головою Товариства угорської культури Ференцом Ніком.

На гостинному прийомі, влаштованому з цієї нагоди, Ф. Нік розповів про подвижницьку діяльність очолюваного ним товариства в Україні, зокрема про створення у місті Рахові центру українсько-угорської культури, мистецтва, освіти та інформації. Говорилося також про значний інтерес угорських туристів до природних та культурних цінностей в Українських Карпатах. Члени товариства угорської культури цієї країни із вдячністю згадували екскурсії до Музею екології Карпат, відвідування інших об'єктів туристичної інфраструктури заповідника, ділились враженнями від неповторної краси високогір'я Карпат, обговорювали з українськими колегами плани щодо поглиблення співпраці у культурній та природоохоронній сферах.

Незабутньою для членів української делегації залишилась екскурсія, проведена Ференцом Ніком вечірнім Будапештом.

(Вл. інф.)

З Новим роком і Різдвом Христовим!

Власне, не самому біосферному, а заповіднику в цілому, бо спершу він називався інакше. А починалося все у, тепер уже далекому, 1968 році, коли 12 листопада за № 568 Рада Міністрів Української РСР у Києві прийняла постанову «Про організацію нових державних заповідників в Українській РСР». У ній, зокрема, записано: «З метою збереження існуючих природних комплексів та проведення науково-дослідних і господарських робіт по відтворенню рослинності типових ландшафтних зон і корисної фауни Рада Міністрів Української РСР постановляє:

1. Прийняти пропозицію Державного комітету Ради Міністрів УРСР з охорони природи, погоджену з Держпланом СРСР, про організацію Карпатського державного заповідника, площею 12672 га з охоронною зоною 1515 га ... (були створені ще три заповідники).

Міністерствам і відомствам, у підпорядкуванні яких організовуються зазначені заповідники, разом із Державним комітетом Ради Міністрів УРСР по охороні природи до 1 січня 1969 року розробити програму роботи для цих заповідників з урахуванням їх особливостей, забезпечити режим заповідності і охорону згідно з Положенням про державний заповідник Української РСР.

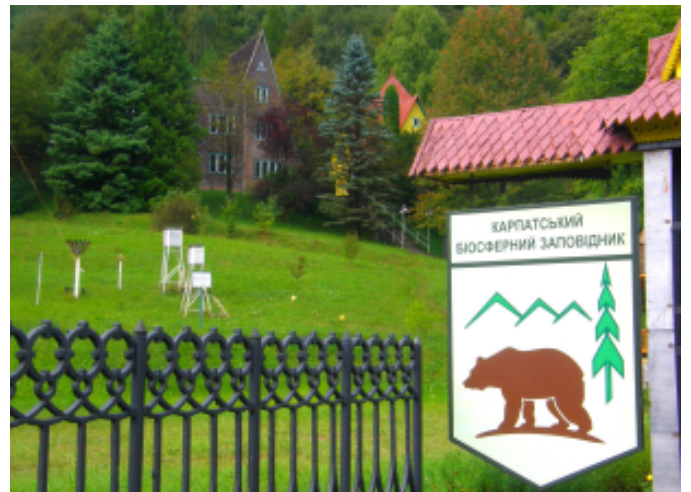
У додатку № 1 до згаданої постанови, у переліку державних заповідників, що заново організовуються, у рядку «Карпатський державний заповідник» зазначено, що він організовується на базі Говерляньського і Черногірського лісництв Ворохтянського та Верховинського лісокомбінатів Івано-Франківської, Богданської, Говерляньського лісництв Рахівського лісокомбінату, Угольського лісництва Буштинського лісокомбінату Закарпатської області». На основі цієї постанови Мініс-

ШЛЯХОМ СТАНОВЛЕННЯ (Карпатському біосферному заповіднику)

терство лісової і деревообробної промисловості УРСР 31 грудня 1968 року видало наказ № 121 «Про організацію Карпатського державного заповідника», яким це створення узаконено з найменуваннями заповідних лісництв (Угольське, Черногірське, Говерляньське та Високогірне), їх площею, штатами, оплатою праці тощо. Пізніше появились відповідні накази трестів «Прикарпатліс», «Закарпатліс», де все це було деталізовано, визначено місце адміністративного розташування дирекції КДЗ в с. Кремінці на Івано-Франківщині, забезпечення керівними кадрами установи тощо.

Листаючи аркуші численних постанов і наказів, рішень і різних указів, на прикладі КДЗ прослідковується історія становлення природно-заповідної справи у нашої державі. Тут і рішення виконавчого комітету Тячівської районної ради народних депутатів від 30 березня 1979 року № 96 «Про передачу ландшафтного заказника республіканського значення «Широкий Луг» з Усть-Чорнянського лісокомбінату в Карпатський державний заповідник», відповідна постановою з цього приводу Ради Міністрів УРСР від 12 грудня того ж року № 565 «Про розширення території Карпатського державного заповідника». Мною підраховано, що з часу створення КДЗ, його територія, згідно рішень місцевих органів влади, наказів господарських органів і служб, постанов уряду держави та указів Президентів України, розширювалася десятки разів. Багато разів мінялися його підпорядкування, організаційна структура, впорядковувалися робота, разом з тим – визначення її змісту.

Особливий статус заповідник одержав у 1991 році. 18 листопада об'єднання «Закарпатліс» та Закарпатський обласний комітет охорони природи видали наказ № 50-42 «Про створення Карпатського біосферного заповідника» на базі КДЗ і державного ландшафтного заказника «Стужиця», загальною

площею 38930 га. Мене, як його директора на той час, було зобов'язано у місячний термін подати Національному комітету України по програмі ЮНЕСКО «Людина і біосфера» необхідні матеріали для реєстрації біосферного заповідника у секретаріаті цієї всесвітньої міжнародної організації ООН, що й було зроблено у встановлені строки. На підставі цього, Указом Президента України «Про біосферні заповідники в Україні» № 563/93 від 26 листопада 1993 року юридично затверджено Карпатський біосферний заповідник. Далі розроблено і представлено на затвердження Держдеревпрому і Мінприроди України «Положення про Карпатський біосферний заповідник», яким чітко визначено цілі і завдання, напрямки, правові й організаційні засади його діяльності, структура, кадрові і науково-технічне забезпечення тощо. У подальші роки в це «Положення...», в залежності від природоохоронної політики держави, світових аспектів у цій справі, вносилися відповідні зміни.

Особливої уваги природоохоронна справа набула в Україні за роки її незалежності. Мною проаналізовано, що на державному рівні за двадцять років її становлення лише Президенти України видали десятки Указів, якими регульовано ті чи інші аспекти охорони природи. Є серед них і такі, які стосуються безпосе-

редньо роботи Карпатського біосферного заповідника, зміцнення його міжнародного статусу, іміджу в Україні, як провідної природоохоронної науково-дослідної установи. Слід підкреслити, що за роки становлення площа заповідника зростає за останнім розширенням, яке відбулося у нинішньому році, до 58035,8 га. У ньому сьогодні створено і працюють 11 природоохоронних науково-дослідних відділень, п'ять відділів, чотири наукові лабораторії, три інфраструктурні служби. Кількість постійно працюючих сягнула більше 300 чоловік.

Внесок заповідника у природоохоронну і науково-дослідну справу вимірюється далеко не лише тим, що забезпечуємо режим охорони на підвідомчих територіях, здійснюємо дослідження і аналіз стану цінних видів флори і фауни, відслідковуємо процеси, які відбуваються у природі внаслідок антропогенних впливів. Підсумком наших зусиль є щорічні «Літописи природи», яких складено та випущено вже 35 томів. Нами також виконується велика науково-дослідна робота з реалізації вітчизняних і міжнародних програм, що стосуються охорони природи, проведення чисельних науково-теоретичних і науково-практичних конференцій, створення мережі візит-центрів, еколого-освітніх, рекреаційно-туристичних центрів, екофестивалів, лекцій і бесід на природно-

З Новим роком і Різдвом Христовим!

І УТВЕРДЖЕННЯ виповнилося 43 роки)

екологічну тематику. Визначою є наша видавнича діяльність, у створенні буклетів, картосхем, путівників, брошур, монографій, випуску книг, календарів, карток тощо. Регулярно видаються всеукраїнський екологічний науково-популярний журнал «Зелені Карпати», регіональна газета «Вісник Карпатського біосферного заповідника». Про нас знають, пишуть у вітчизняних і закордонних виданнях. Заповідник став базою для навчання, вивчення досвіду роботи для українських і зарубіжних фахівців, науковців, студентів. Сьогодні він підтримує ділові, партнерські стосунки з багатьма вузами України, які готують фахівців за природоохоронними й іншими екологічними професіями. Про нас знають, нас підтримують у Швейцарії і Німеччині, Англії і Австрії, Словаччині і Польщі. Далекі Корея і США прагнуть встановити з нами тісні контакти. Про те, що нас цінують і визнають у світі, свідчать нагороди – дипломи Ради Європи, яких заповідник удостоївся тричі.

До слова буде сказано, є визнання нашої праці й на рівні держави. Тим більше деколи дивує несприйняття, а то й спротив, з яким стикаємося у вирішенні, вважаю – справи державної ваги, деяких питань охорони природи на місцевому рівні.

Взяти хоча б розширення заповідної території. Нас часто звинувачують, мовляв, заповідник зазіхає на все, він ненаситний, здійснює розширення непродумано, не радиться з людьми (населенням), «ломиться у вікно тоді, коли йому закривають двері...». Начебто, все це – наша ініціатива, а не політика держави, її органів влади. Вони ж організували заповідники, забезпечують їх правові засади функціонування в т.ч. й віднесення тих чи інших територій до природнозаповідних. Чомусь до того, як приймаються постанови, укази і накази або рішення владних та інших органів, не здійснюється моніторинг доцільності їх прийняття тими, хто це робить. А крайніми виявляємося ми, працівники заповідників, яких звинувачують у надмірних апетитах або ще в чомусь. І стосується це не лише, наприклад, Тячівщини чи Рахівщини. Інколи дивуєшся, як легко деякі громадяни піддаються впливові недалекоглядних політиків, грошовитих бізнесменів, які завше керуються корисливими цілями і мотивами, прикриваючи це благими намірами. І ніякі інші аргументи, пояснення тут не сприймаються. На моє чітке переконання, тут мають діяти найвищі критерії – загальнодержавна, загальнонаціональна

доцільність і, звичайно, користь, вигода загалом. Конфлікту інтересів не повинно бути. Їх має усувати держава на початковій стадії зародження.

Ми свідомі того, що, як державна установа, маємо забезпечувати безумовну реалізацію законодавчих актів, що регулюють природоохоронні відносини. І ми це робимо. Якщо ні, то нас поправляють. Держава має на це відповідні важелі. Ми також розуміємо, що держава поки що не в змозі повніс-

тю забезпечити свої функції у природоохоронній справі коштом і матеріально. Тому покладається у цьому на місцеві органи влади, природоохоронні установи і служби. Ось цей тандем, у кінцевому підсумку, і повинен працювати злагоджено. І тоді не буде ніяких непорозумінь, неузгоджень, парадоксів. Це, насамперед, бачу в тому, щоб спільно виробити програму розвитку традиційних господарювань та промислів для кожної територіальної громади зони діяльності заповідника на ближні роки і перспективу. Основний наголос зробити на рекреаційно-туристичний розвиток, охорону довкілля, еколого-освітнє виховання населення. За першочергове завдання слід покласти також вимоги перед державою, що стосується преференцій територіям, де під охороною і відтворенням знаходяться праліси за Кіотським протоколом. Це має стати вагомим важелем у економічному і соціальному розвитку регіону.

Федір ГАМОР,

директор Карпатського біосферного заповідника.

З Новим роком і Різдвом Христовим!

ІЗ ЗАСІДАННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ РАДИ КБЗ

8 грудня ц.р. відбулося чергове засідання науково-технічної ради Карпатського біосферного заповідника. У його роботі брали участь 19 членів НТР і 25 запрошених осіб.

На засіданні розглянуто 5 питань. Зокрема, заслухано доповідь начальника відділу рекреації, зв'язків з громадськістю та міжнародної співпраці заповідника Вікторії Губко про основні підсумки та перспективи розвитку міжнародної співпраці нашої установи.

Також заслухано повідомлення завідувача ботанічної лабораторії Миколи Волощука про результати роботи з включення окремих природних комплексів КБЗ до мережі водноболотних угідь міжнародного значення (Рамсарська конвенція).

З питань, пов'язаних з буденною роботою заповідника, про погодження додаткового ліміту на використання природних ресурсів, план санітарно-оздоровчих заходів на 2012 рік, про використання природних ресурсів на території КБЗ у 2011 році та про погодження рішень бюро НТР, заслухано повідомлення інших службових осіб заповідника.

З обговорюваних питань на засіданні ради прийнято відповідні рішення. Керував роботою ради голова НТР, директор Карпатського біосферного заповідника Федір Гамор.

(Вл. інф.)

РОЗШИРЕННЯ ЗАПОВІДНИКА – СПРАВА ДЕРЖАВНОЇ ВАГИ, А НЕ ЧИЯСЬ ПРИМХА

РЕЗОНАНС

У цьому переконують в черговий раз відповіді на звернення депутатів Рахівської районної ради до Президента України щодо розширення території Карпатського біосферного заповідника, прийняте на VI сесії VI скликання згаданої ради 19.08.2011 р. У ньому, зокрема, йдеться про, буцімто, непоправну шкоду, яку матимуть місцеві мешканці, органи влади від такого розширення. Ставиться питання про скасування Указу Президента України про розширення заповідника.

До дирекції Карпатського біосферного заповідника, як і органів місцевої влади, керівників підприємств лісової галузі, за рахунок яких розширюється територія КБЗ, продовжують надходити відповіді на згадане звернення. Зокрема, надійшла вона й з Адміністрації Президента України на адресу Закарпатської обласної держадміністрації (за підписом першого заступника глави Адміністрації І. Акімової, № 03-01/3534 від 30.11.2011 р.): «Указом Президента України від 14 січня 2010 року № 25 «Про розширення території Карпатського біосферного заповідника» Кабінету Міністрів України доручено, зокрема, забезпечити вирішення питання стосовно вилучення і надання у постійне користування заповіднику 7508,8 га землі.

Згідно з наданою інформацією Міністерства екології та природних ресурсів України проведена Рахівською районною державною адміністрацією робота в громадах не дала позитивного результату для отримання нотаріально засвідчених згод землекористувачів на вилучення земельних ділянок.

Просимо вжити додаткових заходів для реалізації у повному обсязі згаданого Указу та поінформувати Адміністрацію Президента України до 20 грудня 2011 р.»

Заступник міністра – керівник апарату Міністерства екології та природних ресурсів України Д.Д. Мор-

муль 24 листопада ц.р. за № 23089/09/10-11 дав відповідь Рахівській районній раді, в якій міститься обґрунтування, на основі якого на державному рівні прийнято укази Президентів України та інші основоположні документи стосовно розширення території Карпатського біосферного заповідника. Підкреслюється, що це – невідкладна справа державної ваги, а не чиясь, зокрема заповідника, примха. Саме президентські укази зобов'язують, в першу чергу, виконавчі органи місцевої влади та господарських керівників лісової галузі, у підпорядкуванні яких знаходяться площі, що вилучаються, здійснити процедуру із цим пов'язану.

«... Зважаючи на вищевикладене, – йдеться у листі, – Мінприроди України категорично не погоджується з пропозицією Рахівської райради щодо скасування Указу Президента України «Про розширення території Карпатського біосферного заповідника», оскільки ця пропозиція суперечить зазначеним позиціям райради щодо розвитку краю і призведе до: знищення лісів, незаконної приватизації земельних ділянок, хаотичної економічної діяльності, що зруйнує природне середовище Карпат.

На території Карпатського біосферного заповідника місцеве населення і надалі буде мати доступ до традиційного збалансованого природокористування, використання лісових ресурсів, пасовищ та полонин, розвитку туризму, рекреаційної і екоосвітньої діяльності.

Просимо співпрацювати з адміністрацією Карпатського біосферного заповідника з метою збереження чарівної природи Карпат та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку краю».

Відгукнулася на проблему й Закарпатська обласна державна адміністрація. Так, заступник її голови В. Приходько у листі на адресу Закарпатського обласного управління лісового та мисливського господарства, державним підприємством:

«Рахівське лісодослідне господарство», Великобичківське і Ясінянське лісомисливське господарства № 6162/0603 від 22.12.2011 р. повідомляє:

«... Із загальної площі, яка включена у територію Карпатського біосферного заповідника, земельні ділянки площею 7371,8 гектара є землями, які перебувають у постійному користуванні державних лісгосподарських підприємств, а саме ДП: «Рахівське лісове дослідне господарство», Великобичківське і Ясінянське лісомисливське господарства.

У 2011 році Міністерству екології та природних ресурсів України виділено кошти з Державного фонду охорони навколишнього природного середовища для реалізації заходів, передбачених Планом організації підготовки проектів актів та здійснення інших заходів, необхідних для забезпечення Указу Президента України від 14.01.2010 № 25/2010 «Про розширення Карпатського біосферного заповідника», схваленим на засіданні Уряду (протокол № 23 від 28.03.2011).

Для оформлення правостановлюючих документів на землю, Карпатському біосферному заповіднику необхідна згода землекористувачів на вилучення земельних ділянок, посвідчена нотаріально, як це передбачено частиною 2 статті 123 Земельного кодексу України.

У зв'язку із зазначеним, просимо Вашого сприяння у вирішенні питання вилучення земельних ділянок відповідно до чинного законодавства».

Далі все залежить від розуміння важливості проблеми, яка порушується, державними посадовими особами на місцевому рівні, які покіщо безпідставно і незаконно блокують розширення території КБЗ згідно указів Президента України. Про перебіг подій інформувати мемо загал додатково.

Микола РИБАК,
перший заступник директора –
головний природознавець КБЗ.

З Новим роком і Різдвом Христовим!

НАШІ ЗДОБУТКИ У МІЖНАРОДНИЙ РІК ЛІСІВ

Упродовж 2011 року – Міжнародного року лісів – у всьому світі проводилась широка кампанія із роз'яснення загальної важливості збереження лісів на планеті та реалізація багатьох програм з раціонального використання лісових ресурсів та сталого управління лісами.

Важливою подією у Міжнародний рік лісів стало розширення території Карпатського біосферного заповідника. Сьогодні його площа складає понад 58 тисяч гектарів. Особливо відчутно збільшилась площа лісів. Зараз вони займають понад 48 тисяч гектарів. Переважна частина новоприєднаних територій представлена природними лісами і пралісами, які розміщені в Чорногірському, Марамороському і Свидовецькому масивах Українських Карпат. Заповідання північних мегасхилів гори Говерла дозволило створити майже цілісний природно-заповідний комплекс навколо найвищої вершини України. Слід наголосити, що до цього часу до 30% площі схилів гори Говерла практично ніким не охоронялися, не дивлячись на те, що тут знаходиться багато цінних і унікальних природних об'єктів. Зокрема, у флорі північного мегасхилу цієї вершини виявлено 19 видів рослин Червоної книги України. Серед лісових, лучних та скельних угруповань обліковано 33 ендемічні види рослин. Тут поширені чотири рідкісні фітоценози, які включені до Зеленої книги України, це, зокрема, угруповання верби трав'яної і туполистої, наскельниці лежачої та рододендрону миртолистого.

У тваринному світі даних мегасхилів нараховується 15 видів, що занесені до Червоної книги України.

Тут у смузі високогірних і припонилинних лісів збереглися природні смерекові ліси, серед яких понад 250 га – пралісів, що є одним з унікальних реліктів дикої природи Карпатського краю. Без сумніву, що заповідання цих земель сприятиме збереженню біологічного, фіто-

ценотичного і ландшафтного різноманіття, налагодженню фоновому і екологічного моніторингу, розвитку сучасної екотуристичної і рекреаційної інфраструктури, проведенню на відповідному рівні екологоосвітніх і етнокультурних заходів та подальшому використанню гори Говерла як символу національного духу і єднання українського народу. У Марамороському масиві до заповідника включено цінні ділянки природних лісів і пралісів у районі Рахівського Менчула. Приєднання нових земель сприяє оптимізації територіальної структури Марамороського і Трибушанського відділень КБЗ. У Свидовецькому масиві до заповідника ввійшли цінні букові природні ліси і праліси.

Колектив заповідника і його керівництво пройшли довгий і тернистий шлях в заповіданні нових земель. Зокрема, необхідно було терпеливо і аргументовано переконувати місцеві громади про важливість включення до заповідника цінних в природоохоронному значенні земель для подальшого розвитку нашого краю, що, в свою чергу, унеможливить позбавити майбутнє покоління унікальних об'єктів природи Рахівщини.

Знаковою подією цього року стало також розширення об'єкту Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО "Букові праліси Карпат". У червні до українсько-словацького об'єкту було приєднано цінні букові масиви Німеччини. Суттєву підтримку і обґрунтування заявки Німеччини до Комітету ЮНЕСКО про розширення об'єкту надав Карпатський біосферний заповідник.

Ще у 2008 році тривала посуха призвела до інтенсивного розвитку короїда в лісах заповідника та прилеглих територіях, появі чисельних осередків пошкоджених деревостанів. Упродовж трьох останніх років працівниками відповідних відділень, відділів і лабораторій КБЗ проведено комплекс заходів з локалізації короїда. Зокрема, було налагоджено пос-

тійні обстеження у смерекових насадженнях, закладено серію ловильних дерев та феромонних пасток, проведено ефективні санітарні заходи в лісах тощо. На даний час можна констатувати про затухання активності розвитку і поширення короїда у заповідних лісах.

У році, що минає, завершено великий і складний об'єм робіт з вивозу меж в натурі на землях КБЗ без вилучення, що є дуже актуальним природоохоронним заходом. Працівники заповідника провели обстеження ур. Дубки в Тячівському районі і подали обґрунтування щодо доцільності включення даного масиву до складу КБЗ. Домінуючим типом рослинності урочища є ліси, які представлені, в основному, звичайнодубовими насадженнями. Переважна частина з них природного походження. Тут зустрічаються унікальні осередки чистих звичайнодубових і чорновільхових лісів, які досі в заповіднику не були представлені.

Співробітники лабораторії лісознавства в літній період здійснили черговий облік на українсько-швейцарській пробній площі в Угольському ПНДВ.

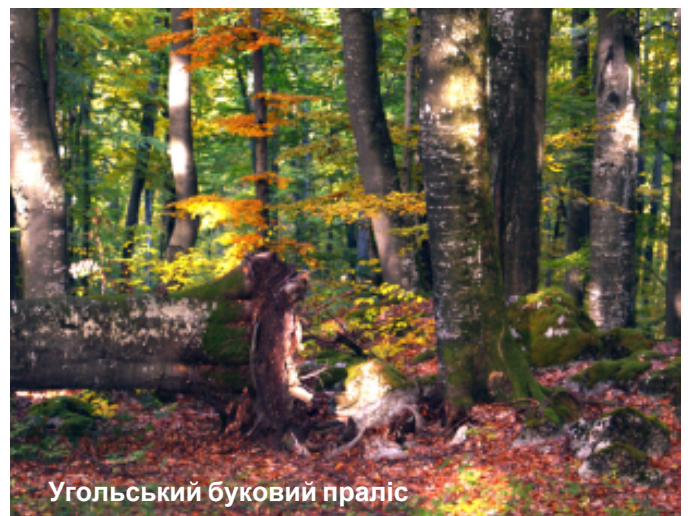
У відповідності до Програми з переформування похідних смерекових лісів у мішані структуровані ліси упродовж вегетаційного періоду проведено підготовчі

роботи до чергової інвентаризації в наступному році на 12-ти секційному лісівничому стаціонарі в Чорногірському ПНДВ.

Лабораторія лісознавства надає важливого значення створенню нових і підтриманню на належному рівні закладених раніше лісових наукових полігонів. Відмітимо, що у Міжнародний рік лісів, співробітники лабораторії при активній допомозі працівників Кевелівського ПНДВ завершили закладання постійної пробної площі у смерекових пралісах на північно-західному макросхилі г. Петрос. Практично, це єдина на сьогодні пробна площа у високогірних смерекових лісах в Українських Карпатах, на якій проведено фундаментальні дослідження за багатьма лісівничими, геоботанічними і ґрунтовими параметрами, що дозволить у майбутньому використовувати даний науковий полігон для моніторингу.

Колектив заповідника своєю натхненною працею зробив гідний внесок у реалізацію Програми ООН в рамках Міжнародного року лісів.

Дмитро СУХАРЮК,
завідувач лабораторії лісознавства КБЗ, кандидат біологічних наук.

Угольський буковий праліс

З Новим роком і Різдвом Христовим!

ПОПЕРЕДУ В УПЕРЕДЖЕННІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

Нещодавно вийшла з друку монографія О.В. та Е.О. Лукшів «Ресурсний потенціал і розвиток верхнього Потисся» (поліграфцентр «Ліра» 2011р. 152с.). Книга є чудовим узагальненням роботи, виконаної у рамках проекту Європейського Союзу за Програмою добросусідства Румунія-Україна «Транскордонне партнерство задля сталого розвитку громади», який охоплює Рахівський, Тячівський, Хустський та Виноградівський райони Закарпатської області, а також прикордонні до них території повітів Марамуреш та Сату-Маре з Румунії.

В аналітичному путівнику поміщено надзвичайно цікаві матеріали з історії Верхнього Потисся, характеристики його природних та культурних цінностей, визначено ступінь антропогенних змін природного та соціального середовища, специфіку урбанізаційних процесів тощо. Детально розглядається проблема використання природних ресурсів та загальною системою господарювання в умовах вразливих гірських екосистем, дотримання природоохоронних законів у горах і щодо перспективи запровадження тут законів гір без кордонів.

У великому розділі «Карпатський біосферний заповідник: на крок попереду в упередженні глобалізаційних викликів» автори підкреслюють, що Верхньому Потиссю винятково пощастило зі створенням тут Карпатського біосферного заповідника, який найрезультативніше на практиці реалізує дотримання принципів сталого розвитку.

Федір ГАМОР,
директор Карпатського біосферного заповідника.

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

ІЗ П'ЯТОЇ УКРАЇНСЬКО-СЛОВАЦЬКО-НІМЕЦЬКОЇ РОБОЧОЇ ЗУСТРІЧІ

14-15 жовтня ц.р., на базі Міжнародної академії охорони природи (о. Вільм, Німеччина) пройшла п'ята тристороння українсько-словацько-німецька тристороння зустріч. Це зібрання є щорічним заходом, який проводиться в рамках міжурядової угоди про співпрацю. Цього разу воно набуло нового звучання та додаткового змісту завдяки розширенню існуючого українсько-словацького об'єкту «Букові праліси Карпат» за рахунок п'яти кластерів давніх букових лісів Німеччини, створенню транснаціонального українсько-словацько-німецького об'єкту «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини» (згідно рішення Комітету Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО від 25.06.2011).

У зустрічі за круглим столом взяли участь представники Словаччини, Німеччини, а також делегати з України: заступник начальника Департаменту заповідної справи Ігор Іваненко, радник Міністра екології та природних ресурсів України Ігор Маркелов, а також делегація з Карпатського біосферного заповідника на чолі з директором установи професором Федором Гамором.

Основними питаннями робочої зустрічі були Меморандум про співпрацю та спільний робочий план дій на 2012 рік. Вирішено, що Меморандум буде прописувати основні напрямки співпраці на основі новоутвореного тристороннього об'єкту Всесвітньої спадщини, а також регламентуватиме

інші аспекти тристороннього співробітництва в напрямку охорони природи на рівні міністерств, такі як створення робочих груп, регулярність засідань та інше.

Також слід відмітити, що чи не найважливішими пунктами роботи тристоронньої робочої групи на наступний рік буде пошук фінансування для спорудження Міжнародного навчально-дослідного центру букових пралісів та сталого розвитку на базі Карпатського біосферного заповідника в бальнеологічному курорті – селі Кваши на Рахівщині. Відрадно, що ця ідея, генератором якої є Ф. Гамор, схвалена на всіх рівнях не лише в Україні, а й знайшла неабияку підтримку і заслужену увагу серед іноземних колег.

ВРУЧЕНО СЕРТИФІКАТ ЮНЕСКО

Делегація Карпатського біосферного заповідника на чолі з директором установи професором Федором Гамором була запрошена на офіційну церемонію вручення сертифікату ЮНЕСКО п'ятьом німецьким кластерам давніх букових лісів, які, разом з українськими та словацькими ділянками, тепер утворюють єдиний серійний транснаціональний українсько-словацько-німецького об'єкт «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини».

Визначна подія проходила 15 жовтня ц.р. у приміщенні Федерального Міністерства охорони довкілля та ядерної безпеки Німеччини, за участі близько 120 запрошених – всіх, хто долучився до номінаційного процесу.

З вітальним словом виступив Міністр охорони довкілля та ядерної безпеки Німеччини др. Норберт Рьотген. Він висловив вдячність експертам, які готували досьє, а також представникам адміністрації п'яти природоохоронних територій, які увійшли до складу об'єкту. Теплі слова вдячності прозвучали на адресу українських та словацьких колег, які надали величезну підтримку

німецькій номінації в процесі оцінки.

Після міністра до слова був запрошений пан Кішора Рао, директор Центру всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, який вручив сертифікати Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО п'ятьом кластерам давніх лісів Німеччини. Зі словами подяки виступили міністри охорони природи федеральних земель Мекленбург-Передня Померанія, Тюрингії, Бранденбургу та Гессен, на території яких розташовані ці цінні ділянки.

Також було надано слово делегаціям з України та Словаччини, які були основоположниками цього цінного об'єкту. З вітальним словом від української делегації

виступив заступник начальника Департаменту заповідної справи Ігор Іваненко. Він привітав німецьких колег з високим визнанням, доповів про пріоритети і досягнення екологічної політики України, підкреслив особливу роль у цьому Карпатського біосферного заповідника, як провідної установи ПЗФ. Бурхливими оплесками було підтримано ідею створення Міжнародного навчально-дослідного центру букових пралісів та сталого розвитку на базі Карпатського біосферного заповідника.

Матеріали підготувала
Вікторія ГУБКО,
начальник відділу рекреації,
зв'язків з громадськістю та міжнародної співпраці КБЗ.

З Новим роком і Різдвом Христовим!

кількість дубильних речовин. Кора молодих дерев йде на виробництво дубильних екстрактів для шкіряної промисловості. Хвоя використовується для виготовлення вітамінних концентратів та противоцинготних настоянок. Вона має сечогінні, потогінні та противоцинготні властивості і застосовується при пневмонії, кашлі, гнійних бронхітах, а також при різноманітних шкірних хворобах як кровоочисний засіб. На стовбурах дорослих дерев збирають живицю, яка містить терпентин, смоли, ефірні олії, мурашину та янтарні кислоти. Її застосовують при ревматизмі і, як ранозагоюючу.

У народній медицині відвар молодих гілок ялини, сосни і ялиці з сіллю використовують для ванн при радикуліті, ревматизмі, подагрі, нервовому напруженні, болю при остеохондрозах, артрозах, артритах, міозитах і невралгіях, посилюють виведення піску з нирок та сечового міхура. Здавня відвар бруньок сосни застосовують при бронхіті як відхаркувальний засіб, а також при набряках, ревматизмі, рахіті, алергії, цинзі, туберкульозі, гастриті, захворюваннях печінки. Пари водного настою шишок – добрий інгалятор при захворюваннях органів дихання. Каніфоллю засипають рани і язви. Мазь із смоли та смальцю дуже добре допомагає при загоюванні інфікованих ран, виразок та фурункулів. Ефірні олії мають високу антимікробну властивість до пневмококів, стрептококів, дріжджової мікрофлори, з успіхом застосовуються при ангінах, запаленнях легень, бронхітах, кашлі, грипі, ОРЗ. Ароматерапія – древній спосіб лікування, який вже більше 5000 років людство використовує для профілактики різних захворювань. Великим досягненням нашого часу є те, що більшість дерев, які прикрашають зиму в цілому світі, є штучними. Ми також пропонуємо на Новий рік та Різдвяні свята встановлювати штучні ялинки, робити композиції з гілок хвойних дерев, а ефірні олії сосни, ялини, ялиці допоможуть ароматизувати ваші приміщення.

Бажаємо всім міцного здоров'я, щастя та удачі в Новому 2012 році!

**Алла КОЗУРАК,
Тетяна АНТОСЯК,**
наукові співробітники КБЗ

МАГІЧНА СИЛА ШПИЛЬКОВИХ ДЕРЕВ

Ялина, сосна чи ялиця, як обов'язковий атрибут новорічних та різдвяних свят, протягом багатьох років були і є предметом справжнього новорічного полювання. Традиція несанкціоновано зрубувати живі деревця під Новий рік перетворилась у серйозну екологічну проблему. Людям треба подумати про більш дбайливе ставлення до них, адже ці красуні здатні багато зробити не лише для екологічного благополуччя, а й для нашого здоров'я, бо виділяють летючі ароматичні речовини – ефірні олії, які мають особливі лікувальні властивості.

Ялина європейська (смерека) з найдавніших часів займала особливе місце у звичаях та віруваннях слов'ян. Вона, як одне з найвищих дерев наших лісів, вважалась священним центром, „світовим деревом”, яке символізувало життя і відродження з темряви. У кінці грудня (тоді починався сонячний рік) на ялині розвішували подарунки для духів, щоб їх задобрити. Зелені гілки прикрашали яблуками (символ родючості), яйцями (символ розвитку життя), горіхами (символ недосаженості божественного промислу). Вважали, що такі прикрашені гілки, які вивішували під стелею ближче до дверей, захищають від злих духів та нечистої сили. У цього звичаю є також і християнське коріння. Ялина – символ райського життя. Її

верхівку прикрашають зіркою – на згадку про Віфлеємську зірку, яка показувала шлях волхвам до того місця, де народився Ісус.

Про цілющі властивості сосни людство знало вже 5000 років тому назад. Древні шумери використовували сосну для компресів та припарок. Єгиптяни застосовували смолу сосни для бальзамування. Ефірні олії сосни володіють сильними бактерицидними властивостями, вони здатні зменшувати і навіть вбивати багатьох хвороботворних мікроорганізмів. Відомо, що на хворих туберкульозом перебування у сосновому лісі справляє чудову лікувальну дію, оскільки ефірні олії сосни містять фітонциди, що згубно впливають навіть на туберкульозну паличку.

А цілющі властивості ялиці ще в давні часи вважалися священними. В Афінах та Фракії обплетені плющем гілки ялиці рахували знаком богині Гекати (богиня темряви, магії та чародійства). За їх допомоги рятувались від багатьох недуг та магії.

Аромат шпилькових – свіжий, холодний, смолистий, терпкувато-холодний, вселяє оптимізм: знімає нервовий стан та напругу. У хвої виявлено ефірні олії, аскорбінову кислоту, дубильні речовини, мінеральні солі; в корі – значну

З Новим роком і Різдвом Христовим!

2012-й – РІК ДРАКОНА

Новий 2012-й – рік Дракона, нелегкий, але й важливий і успішний. Рік боїв і перемог. Ідіть сміливо вперед! Якщо Ви щось відкладали “на потім”, то саме зараз той час, коли треба все вирішити й зробити. Тягнути більше не варто. Рік Дракона – для здійснення важливих планів.

КРИСА – рік Дракона – дуже вдалий для неї. Вона може бути в цей рік спокійна.

БИК – Не треба забувати, що зупинятися не можна! Хоча зовні все благополучно, це можна все втратити. Рятуйте тільки рух уперед!

ТИГР – Нелегкий рік для тигра, головне знайти правильну точку опори і тоді все буде добре.

КИТ – Внутрішній спокій і заклопотаність особистими справами врятує kota від зовнішніх хвилювань.

ДРАКОН – Триумф! Крайній рік! Рік перемог!

ЗМІЯ – Те, що завжди утримує змію від непотрібного занепокоєння – її мудрість. Це допоможе і цього разу.

КІНЬ – Хороший рік для коня. Є можливість показати себе у всій красі.

КОЗА – Знайде багато цікавого в різних областях і зможе з'єднати знайдене у правильну комбінацію. Вдалий рік.

МАВПА – Чи отримає задоволення від року. Куди Дракону без мавпи?

ПІВЕНЬ – Все, що здається звичайним в інші роки, цього року буде значущим. Хороший рік для укладення шлюбного союзу!

СОБАКА – Труднощі року будуть лякати собаку. Іноді не варто йти напролом, а краще

вибрати свій шлях.

СВИНЯ – Цей рік дуже ошатний для неї. Спокій і тиша тяготять свиню. Рік дасть багато їжі Свині.

Як зустрічати рік Дракона? Дракон – той, хто любить веселитися по справжньому! Музика повинна бути ритмічною і запальною. Сучасні напрямки, авангард,

року, все це чудово підходить для зустрічі Нового 2012 року. Не сидіть на місці, Дракон – любить рух. В крайньому випадку, просто зробіть зарядку під бадьору музику.

При виборі місця зустрічі, пам'ятайте, що Дракон любить відкриті простори, тому не обмежуйте себе у подорожах, або просто прогулянкою по улюбленому місту.

Дракон любить все нове і свіже, так що готуйтеся до свята заздалегідь. Придумайте нові жарти та конкурси, запрошуйте артистів з новими програмами. Радійте!

У чому зустрічати рік Дракона? З приводу кольорів одягу в цей рік у астрологів є кілька думок. Багато хто вважає, що обов'язково повинен бути присутнім чорний колір. Інші кажуть, що до чорного обов'язково слід додати жовтий або золотий кольори. Але загалом для всіх рекомендацій – треба блистіти. Дракон любить усе яскраве і соковите. Крім того, він обожнює коштовності. Так що використовуйте їх по максимуму (але не забувайте, що в усьому має бути міра). Зачіску можна прикрасити лаком з блискітками, Дракону це дуже подобається.

(За матеріалами Інтернету).

ПАТРІОТИ УКРАЇНИ

СІЯЧ РОЗУМНОГО, ДОБРОГО, ВІЧНОГО...

Понад 60 років трудиться на освітянській ниві Подуєв Володимир Петрович – вчитель біології села Куликівка, що знаходиться в Городнянському районі на Чернігівщині.

14 січня 2012 року він святкує свій 80-річний ювілей, але, незважаючи на свій поважний вік, Володимир Петрович і надалі продовжує плідно трудитися, сіючи розумне, добре, вічне...

За 60 років учителем було виховане не одне покоління учнів, які тепер займають почесні місця на трудовому олімпі нашої держави і в цьому – неабияка заслуга Володимира Петровича.

Його уроки біології нікого не можуть залишити байдужими, так як вони тісно переплітаються з природоохоронними питаннями.

Бувши випускники привозять експонати риб, комах, рослин з різних місць планети, поповнюючи куточок біології, створений вчителем.

Разом з учнями Володимир Петрович здійснює практичні заходи з охорони природи, експериментує та вирощує різноманітні види рослин на дослідній ділянці школи. У 80-ті роки минулого століття коренеплоди, вирощені на одній з таких ділянок були представлені на виставці в Москві.

Маючи дві вищі освіти, Володимир Петрович не тільки викладає предмети в школі, але й пише вірші-поздоровлення, якими дуже радує рідних, друзів, співробітників; також гарно грає на гармоші, завжди лишається душею колективу, користується заслуженою повагою та авторитетом.

Дуже вдячні Вам, шановний Володимире Петровичу, за Вашу нелегку, але таку важливу та почесну місію сільського вчителя і природоохоронця!

Бажаємо і надалі залишатися на трудовому посту, мати міцне здоров'я та бадьорість духу! Низький уклін Вам, шановний ювіляре!

Природоохоронці Карпат, рідні та близькі.

Адреса редакції:

вул. Красне Плесо, 77, а/с 8, м. Рахів, 90600 Закарпатська обл.

Контактні тел: (03132) 2-21-93, 2-29-14.

Ел. пошта: cbr-rakhiv@ukr.net

<http://cbr.nature.org.ua>

Засновник і видавець:

Карпатський біосферний заповідник.

Свідоцтво про державну реєстрацію

Зт № 401 від 25.01.2006 року.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Федір Гамор (шеф-редактор),

Василь Бойчук (редактор),

Василь Покин'єчерета,

Юрій Беркела,

Дмитро Сухарюк,

Ярослав Довганич,

Йосип Бундяк,

Олег Борик (верстка).

Відповідальність за достовірність фактів несе автор.

Газету віддруковано у Хустській районній друкарні.

Замовлення №

Тираж 1000 примірників.

